

Reactie op het wetsvoorstel

“Wet verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen”

Antwoord op de drie vragen van de internetconsultatie | 4 sept 2020

Vraag 1 van 3

Wilt u reageren op het wetsvoorstel ‘Wet verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen’? Dan kunt u hier uw reactie geven.

Met het wetsvoorstel worden structuuroplossingen voorgesteld om de beschikbaarheid van zorg voor jeugdigen te verbeteren. In algemene zin zijn wij van mening dat dergelijke wettelijk opgelegde structuuroplossingen, in aanvulling op de huidige jeugdwet, niet helpend en niet nodig zijn:

Niet helpend omdat we de visie die aan de basis ligt van de decentralisaties en de jeugdwet er niet in versterkt zien. De bedoeling van de jeugdwet is dat onze jeugdigen gezond en veilig kunnen opgroeien, hun talenten kunnen ontwikkelen en kunnen meedoen op school, in de buurt, op sport en in werk. Voor jeugdigen en gezinnen in de knel vraagt dat om:

- a. het versterken van het gewone leven: te beginnen met basale dagelijkse randvoorwaarden als werk en inkomen en huisvesting.
- b. integrale ondersteuning over de domeinen heen: niet alleen (of geen) jeugdhulp inzetten als het eigenlijk om volwassenproblematiek gaat
- c. jeugdzorginterventies in wijken en buurten: niet problematiseren en excluderen maar investeren in mogelijkheden, vaardigheden en kennis van ouders, jeugd en hun sociale omgeving

Met het wetsvoorstel wordt (wederom) alle aandacht gevestigd op structuren: “Als er geen plan ligt om met de decentralisatie concrete maatschappelijke vraagstukken beter aan te pakken, raakt met de nieuwe maatregelen het stelsel weer versnipperd in verschillende 'lagen' met een eigen financiering en aansturing.” (zie: <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Het-groeierend-jeugdzorggebruik-Duiding-en-aanpak.pdf>).

Niet nodig omdat de jeugdwet een passend kader biedt om de jeugdhulp te verbeteren. Binnen de huidige wettelijke kaders is er alle ruimte om de beweging te maken die met de jeugdwet wordt beoogd (zie ook: De kracht van wijd reiken, advies om de transformatie van de jeugdhulp te laten slagen; VNG expertiseteam, maart 2020).

Er ligt wel een opgave bij ons allen om hierin stappen te zetten. We zien jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen worstelen met hun opdrachtnemersrol, gemeenten worstelen met hun opdrachtgeversrol. Terecht dat daar aandacht voor is. We zien dat gemeenten, met de ontwikkeling van de Norm voor Opdrachtgeverschap, hun verantwoordelijkheid nemen (niet-vrijblijvende (regionale) samenwerking, aanspreekbaarheid, zorgvuldigheid rondom de inkoop en beperking van administratieve lasten). Wettelijke verankering wordt daarmee overbodig.

Wettelijk verplichte regionalisering

Regionaal samenwerken kan zeker bijdragen aan versterking van opdrachtgeverschap en vermindering administratieve last. Essentieel is dan wel dat dit gebeurt vanuit een gedeelde visie op de lokale verankering van jeugdhulp en jeugdbescherming en de beweging richting het versterken van het gewone leven van jeugdigen en gezinnen met opgroei en opvoedvragen of problemen. Dat gewone leven speelt zich af in huis, de buurt, op school, in familie en vriendenkring. Jeugdhulp en jeugdbescherming moeten daarop gericht zijn. Niet alleen als het gaat om zogenaamde lichte en veelvoorkomende vragen. Maar juist als het gaat om heel ingewikkelde, hoog complexe problemen:

- Het VN verdrag handicap is daar duidelijk over. Het VN-verdrag gaat niet uit van het medisch model dat mensen met beperkingen (inclusief psychiatrische problemen) stuk zijn en 'gefixst' moeten worden. En als dat niet lukt aanpassingen moeten krijgen in de vorm van een speciale school en een speciaal busje (of specialistische dagbesteding, of hoog-specialistische uithuisplaatsing). Uitgangspunt is het sociaal model: een beperking is persoonlijk en de handicap ontstaat vooral door de ontoegankelijkheid van de maatschappij. In deze visie ligt de oplossing niet bij het individu, maar bij de maatschappij: de plek waar deze jeugdigen opgroeien.
- Uit het onderzoek van de Inspectie voor Gezondheidszorg en Jeugd en de Inspectie Justitie en Veiligheid blijkt dat kinderen met jeugdbeschermingsmaatregelen opgroeien in gezinnen waarbij vooral de problematiek van ouders in het oog springt. Het gaat om gezinnen met een zware belasting, meestal op verschillende levensgebieden tegelijkertijd. De oplossing ligt ook daar niet in de jeugdhulp of de jeugdbeschermingsketen alleen, maar in een brede maatschappelijke en integrale aanpak over de verschillende domeinen heen. Dat kun je alleen maar lokaal organiseren, niet regionaal.
- De Augeo Foundation wijdde onlangs een geheel magazine aan sociale steun bij kindermishandeling: een stabiel sociaal netwerk is de belangrijkste beschermende factor tegen het ontstaan van kindermishandeling. Daarnaast helpt het schadelijke gevolgen voorkomen. "Wie getraumatiseerde kinderen écht wil helpen moet investeren in hun naaste omgeving" (Bruce Perry, door Augeo geïnterviewde kinderpsychiater en hersenspecialist).

Focus op verplichte regionale en bovenregionale organisatie van jeugdhulp, ook in regio's waar de onderlinge opvattingen ver uiteen lopen, vormt een bedreiging voor deze beweging:

1. Wijkteams ervaren regelmatig dat regionaal ingekochte jeugdhulp niet aansluit op de vragen die in hun wijk of gemeente spelen. Binnen een groot (boven)regionaal samenwerkingsverband is daar dan lastig op bij te sturen. Zeker als daar straks sprake is van verplichte samenwerking en de onderlinge visies en/of lokale vraagstukken sterk uiteenlopen.
2. Wijkteams willen graag samen met jeugdhulpaanbieders en GI's samenwerken in de wijk en hebben hun expertise en interventies in de context van het dagelijks leven van jeugdigen en gezinnen nodig. Stevige lokale inbedding en aansturing van deze organisaties zou helpend zijn om die beweging samen te maken. Focus op verplichte (boven-)regionale inkoop en aansturing bemoeilijkt dat.
3. Opgroeï- en opvoedproblemen ontstaan en/of worden versterkt in de directe omgeving van jeugdigen. Ook de oplossing, of vermindering van de last, vindt plaats in directe omgeving. Zolang jeugdhulp individu-gericht gefinancierd blijft en op afstand interventies aanbiedt, in plaats van samen te werken in en met de directe omgeving (gezin, buurt, school, samenleving) zullen de kosten voor jeugdhulp blijven stijgen.

Wetgeving kan de gewenste beweging versterken als deze integraal gericht is op versterking van het gehele lokale veld. Waarbij voor de toekomst te denken valt aan een wet voor het gehele sociale domein (inclusief delen van de volwassenpsychiatrie). Nu kiezen voor wettelijk verplichte (boven)regionale organisatie van de jeugdhulp bemoeilijkt een dergelijke langere termijn beweging.

Toegangsplan

Cliëntenorganisaties en zorgaanbieders willen meer duidelijkheid over wat de toegang/het wijkteam te bieden heeft. Een regionaal toegangsplan zou volgens dit wetsvoorstel soelaas moeten bieden.

1. Inderdaad is het van groot belang dat gemeenten duidelijk zijn over wat er van hun toegang, loket of wijkteam te verwachten is. Op de eerste plaats voor hun inwoners: lokaal dus. Want je woont maar in één gemeente. Dat het in de buurgemeenten -en buurregio- anders geregeld is, is inherent aan de decentralisatie. Een verplicht regionaal toegangsplan gaat de individuele inwoner niet helpen maar leidt wel tot extra bureaucratie voor gemeenten.

2. Er zijn ook zorgaanbieders die behoefte hebben aan meer duidelijkheid over de toegang, dat geldt met name voor degenen die voor veel verschillende gemeenten werken. Ook hier gaat een verplicht papieren toegangsplan niet helpen: alleen door werkelijk op lokaal niveau samen te werken ontdek je wat er wel en niet te verwachten valt van je samenwerkingspartner. En dat geldt omgekeerd nog sterker: wijkteams hebben te maken met gemiddeld 100 tot 300 (!) verschillende zorgaanbieders. Die ieder op een andere manier werken. Het helpt de transformatie en het versterken van het gewone leven enorm als zorgaanbieders echt kiezen voor de gemeenten waarvoor zij werken; zich verdiepen in de lokale situatie, inclusief de wijze waarop de toegang / het wijkteam werkt.

Vraag 2 van 3

De Jeugdregio zal regionaal te organiseren zorg voor jeugdigen inkopen en bovenregionaal afstemmen. Welke taken zou u nog meer willen neerleggen bij de Jeugdregio? Bijvoorbeeld: betaling voor door de Jeugdregio ingekochte zorg voor jeugdigen (en de daaraan voorafgaande formele controle), contractmanagement, materiële controle, fraudebestrijding, ontvangst van informatie die voor de inkoop of het contractmanagement van belang is.

Antwoord:

In onze ogen is een aanpassing van de jeugdwet niet nodig en niet gewenst, dus geen extra regionale taken in de wet toevoegen

Vraag 3 van 3

In een AMvB bakenen we nader af welke zorgvormen regionaal georganiseerd dienen te worden. We willen geen vaststaande lijst, omdat we verwachten dat zorg nog meer naar "zo thuis mogelijk" verandert. Welke criteria zijn bepalend hierbij en hoe zou u die wegen?

Zorgvormen of criteria voor (boven-)regionale inkoop vastleggen in landelijke wet en regelgeving raden wij ten sterkste af. Naast de bezwaren die wij onder vraag 1 benoemden komt hier nog bij dat ons opvalt dat gedacht wordt vanuit het huidige aanbod en huidige organisaties.

Het zou beter zijn om met elkaar na te denken over het behoud van specialismen. Vanuit het perspectief van de transformatieopgave waarin specialismen ook anders kunnen worden benut/ingezet, vanuit nieuwe vormen van jeugdhulp of integrale hulp binnen het sociale domein.

(Boven)regionale contractering van wettelijk verankerde zorgvormen houdt de huidige voorzieningen in stand en versterkt (boven)regionale gerichtheid van deze voorzieningen, in plaats van lokale gerichtheid. Ook ontstaat er een grotere gelaagdheid binnen de inkoop: lokaal – regionaal – bovenregionaal – landelijk (LTA). Dat geeft extra gedoe en administratieve last. Maar het werkt ook belemmerend op innovatie en transformatie omdat verschuiving tussen deze lagen lastig is: iedere laag kent immers zijn eigen financiële kaders en eigen besluitvormingstrajecten. Er wordt nieuwe verkokering geïntroduceerd terwijl de bedoeling van de jeugdwet nou juist was deze weg te nemen.

Ter verheldering een twee voorbeelden:

Pleegzorg wordt genoemd als zorgvorm die (boven)regionaal moet worden ingekocht. Een aantal wijkteams ziet juist kansen om zelf ook pleegzorgbegeleiding te bieden, met als grote voordeel lokale inbedding, continuïteit en minder hulpverleners in een gezin. Voor een individuele gemeente wordt dat financieel zeer onaantrekkelijk want de selectie, begeleiding en betaling van pleegzorgvergoeding is immers al verplicht regionaal ingekocht.

De expertise van pleegzorg (selectie en begeleiding) moet absoluut behouden blijven, verplichte regionale inkoop belemmert de mogelijkheden om lokaal te innoveren en transformeren.

Een ander voorbeeld zijn residentiele voorzieningen, Jeugdzorg+ voorzieningen in het bijzonder. Het is de vraag of we dit type voorzieningen nog wel in stand moeten blijven houden. Een

(boven)regionale status zorgt er voor dat dergelijke voorzieningen worden 'beschermd'. Gemeenten die sneller dan de rest van de regio('s) willen transformeren richting nul uithuisplaatsingen worden daardoor afgeremd.